

חולות לבנים פוגשים ים צונן, שמש חודדת מבעד ליערות אפולויים, רוח שורקת על פני דיונות עצומות ועיר החוגגת פסטיבל ימי בתוף הבלטי של ליטא

מאת דפנה רוז צילום: אדי גרלד

חוף הענבר

"אני צייד ענבר", מציג את עצמו איגוריס אוסניץ' במרכז המבקרים של שמורת החוף בקרקלה (Karklė). "אני נכנס לגלים בחורף. יום. לילה. קר. רעב. לעיתים קרובות אינני מוצא דבר. לפעמים גושי קרח גדולים פוגעים בי, אך למרות הכאב אני נשאר כדי לתפוס את הענבר." איגוריס, מורה דרך במקצועו, משתף אותנו בשיגעון שלו. "ענבר הוא הזהב הליטאי", הוא מכריז כשהוא פותח את תרמילו, שולף שקית, מוציא ממנה חופן של גושים ומונה את סוגי הענבר ואת סגולותיו. שרף האורנים שגלש לים לפני 60,000 שנים והתאבן נחשב חומר ריח פוי טבעי. ריח האורנים העולה מכוסיות וודקה שהושרו בה חתיכות ענבר מעיד על מקורו העתיק והפלאי.

אנחנו אוספים שני שקים מהרכב של איגוריס ויורדים אל החוף. "הסיכוי הטוב ביותר למצוא ענבר הוא יומיים או שלושה אחרי סערה, כאשר הגלים חלשים מעט יותר", הוא מסביר, ומגיש לי בזה אחר זה שני זוגות גרבי צמר שח מותו סרנה, חולצת פלנל, סרבל דייגים מגומי ומגפיים שגדולים עליי בחמישה מספרים. "אם תהיי במקום הנכון בזמן הנכון - המזל יאיר לך פנים", הוא מסיים ושם בידיי מקל שרשת מחוברת אליו.

עכשיו, עכשיו, מפציר בי איגוריס ומדגים כיצד לתחוב את הרשת עמוק אל תוך הגלים המשתברים אל החוף עד שהיא מתמלאת באבנים, צדפים, פיסות עץ וכל מה שנשא איתו הים. אנחנו סוחבים את הרשתות הכבדות אל מחוץ לים. איגוריס מרוקן את תכולתן על החול ובוחר בעין חדה את השלל. בתוך רגע הוא שולף מהערמה שלפניו גוש צהבהב קטן, ועוד אחד. אני מעלה חרס. אבל אני לא מוותרת, ובעודי רטובה כולי אני מטילה שוב ושוב את הרשת ושופכת את תוכנה, עד שהנה, רגע, מצאתי ענבר משלי.

ריח המלח נותר בשערי כשאנחנו חוזרים לפלנגה (Palanga). עדיין אפשר לחוש בעיר הקיט הפופולרית את האווירה של אתר מרפא מהמאה ה-19, אם כי בני הטובים שפסעו בשדרותיה היו לבטח אלגנטיים יותר מהמוני הנופשים ההולכים כיום במדרחוב, שבסופו גשר בטון המוביל לחוף רחב ידיים של חול רך ולבן. בלבה של פלנגה נמצא פארק בירוטה (Birutė). שביליו המטופחים מובילים לים לבית אצולה שבקומתו השנייה נמצא אוסף ענבר מהגדולים בעולם: דמעות מבהיקות שבתוכן נלכדו חרקים ולטאות, תכשיטים, וגושים שהגדול בהם שוקל שלושה קילוגרמים. למרות כל אלה, מבחינתי הענבר הקטנטן שדגתי בעצמי הוא יקר ערך יותר מכולם. ●

העיר של הקפטנים

סערה קיצית מלווה אותנו בדרך אל קלייפדה (Klaipeda), אך היא חולפת באותה מהירות שבה, ואחרוני העננים האפורים נישאים הלאה ברוח. או שאולי האיוושה שאנו שומעים היא אנחת הרווחה של מארגני הפסטיבל הימי הגדול של העיירה, המארח בכל שנה כחצי מיליון מבקרים. סמוך לבמת בידור אנחנו פוגשים בראש העיר, ויטאוטאס גרובלאוסקאס, שהשתתף בפסטיבל מאז היה ילד. "הסיפורים ברחובות האלה קרובים מאוד ללבי", הוא אומר על העיר העתיקה ביותר בליטא ואחת העתיקות בכל החוף המזרחי של הים הבלטי.

צלילי באס שבוקעים מהבמה המרכזית מרעידים את הרציף המסתיים במגדלור זעיר, הצבוע אדום ולבן כאילו היה גדול. שתי ספינות מהודרות ומצוחצחות העוגנות כאן הגיעו כדי להשתתף במשט חגיגי: רואלד אמונדסן (Roald Amundsen) הגרמנית, הקרויה על שם חוקר הקוטב הנודע, וקרונן שטרן (Kruzen Stern) הרוסית, המציינת 90 שנים להשקתה. ילד קצוץ שיער חולף יד ביד עם סבו, מביט על הכבש המורד אל הרציף ושואל: "האם זו ספינת שוודי ים?" משפחה הלבושה כולה בחולצות מלחים מפוספסות מצטלמת על רקע ספינה אחרת, העוגנת דרך קבע בנהר החוצה את העיר. אנחנו עולים לסיפונה העליון ומתיישבים במסעדה מהוקצעת. צלילים עולים מכלי השיט העוברים מתחתינו: צחוק ילדים בסירות פדלים, נקישות תוף המכתיב את קצב החותרים בסירת משוטים, ושירה הודית מספינה של אנשי הארי קרישנה.

עם רדת החשכה נשמע מטח תותחים, ובלונים כחולים ולבנים מופרחים לאוויר. פתיית קונפטי נוחתים על ראשיהם של המוני החוגגים ברחובות בעוד אנחנו הולכים לאירוע מכובד מאוד - ארוחת הערב של הקפטנים. בערב זה חולקים כבוד למפקדים בפועל ובדימוס של הספינות המסחריות, ספינות הדיג, המעבורות וכל כלי השיט האזרחיים האחרים של הקהילה הימית שמרכזה בקלייפדה. הגברים, וגם כמה נשים, רובם כסופי שיער וקמוטי עור, במדים לבנים מגוהצים המעוטרים בכפתורים מוזהבים וכותפות נושאות דרגות, נפגשים בפסטיבל זה יותר מ-40 שנה ("כל אלה שאינם נמצאים באותו זמן בלב ים, כמוכן, כי מישוהו צריך להמשיך להשיט את הספינות שלנו", מסבירה לי מארגנת האירוע). בסוף הערב, עייפים מחגיגות היום, מתקבץ קהל על תל שעליו ניצב מבצר עתיק. האנשים פורשים שמיכות על האדמה הלחה ומחכים לריקוד המזרקות בחפיר המלא במים. ככל שהמוזיקה גוברת זרמי המים מבצעים אקרובטיקה ססגונית, ששיאה בפרצי זיקוקין דינור המאירים את השמים. ●

בין מים למים

שחפים מלווים את המעבורת היוצאת מקלייפדה, הממשיכה לחגוג תחת שמים אפרפרים. זודיאק אדומה חותכת את אדוות המעבורת. מאחור נראה מזח ספינות הקרוז רבות הקומות. זוהי הדרך היחידה שבה אפשר להגיע אל הרצועה הקורונית (Curonian Spit), 98 קילומטרים צרים של חול ויער שמעברם נמצאת לגונה בצד אחד והים הבלטי בצד האחר.

הפלא הגיאוגרפי הזה הוא אזור מוגן, אשר הוכרז אתר מורשת עולמית של אונסקו. חופיו המזרחיים הסלעיים, הפונים אל המפרץ, נתנו מחסה לדייגים קשוחים שהתמודדו עם התנאים הקשים, בעוד חופי החול הלבנים שעל שפת הים הבלטי במערב נותרו חשופים ופראיים. אנחנו נוסעים בכביש העובר בין אלה לאלה, חולפים על פני יער של עצים תמירים ודקיקים שקרני השמש נופות עליהם באלכסון. אנחנו חונים לצד הדרך ובוחרים בשביל לא מסומן החותך מערבה. גם אם איננו רואים את הלגונה, ברור מאליו שהיא אינה רחוקה. האדמה תחוחה תחת רגלינו, זרועה אצטרובלים קטנים ופטריות. לצד השביל נראים מצעים ספוגיים של חזויות, ובשיחים טוויות רשתות משי מנצנצות שבהן אורבים עכבישים. אנחנו עוברים על פני הראשון מתוך מערך של חמישה בונקרים שחפרו הגרמנים כעמדת מגן בפני הכוחות הרוסיים. בשביל שמתפצל אנחנו צריכים לבחור כיוון - שמאלה או ימינה. אנחנו בוחרים בימין ומטפסים אל הבונקר הראשי המשקיף אל עבר המפרץ וקלייפדה.

מעט בהמשך הכביש אנחנו עוצרים שוב ופוגשים את מטס מיזגיריס ובנו ויקינטס, בן 11, ילד שכל מהותו משקפת את המקום הנקי הזה שבו הוא גדל, כמו אביו לפניו. לאחר שעזב לעיר הגדולה חזר מטס לכאן עם אשתו בשביל תחושת החופש וכדי להעניקה לארבעת ילדיהם. מטס מרכיב שלד בעל ארבעה גלגלים, שאותו הוא מגלגל לעבר החוף רחב הידיים. שם הוא מתקין את המפרש בעוד ויקינטס רץ לבדו לתוך הים, שצבעו משתנה מאפור לכחול מתכתי בהתאם לנדידתה של השמש.

מטס מושיב אותי בכיסא של הגלשן ונותן בידיי חבל שבאמצעותו אני צריכה לשלוט במפרש האוסף לתוכו בחדווה את הרוח שהחלה לנשוב לטובתנו. ביום טוב אפשר לגלוש על החוף לאורך 20 קילומטרים ויותר ללא הפסקה. מי שאינו חושש מרוחות החורף יכול גם לטוס על הקרח כאשר מי הלגונה קופאים. אני אוהזת בחבל ושואלת היכן המעצורים. "מעצורים לא יעזרו", אומר מטס. "אינך יכולה לעצור את הרוח." ●

חולות נודדים

בסופה של הדרך מחכה נידה (Nida). כפר הדייגים המבודד התגלה במאה ה-19 על ידי נופשים ואמנים ששאבו השראה מיופיו הנדיר של המקום. אך הקורוונים המסוגרים, שאיש כבר לא מדבר את שפתם, המשלבת ליטאית וגרמנית, שמרו מרחק ממי שהם ראו בהם בוהמיינים. התושבים הללו, ממוצא גרמני, נאלצו לעזוב את המקום אחרי מלחמת העולם השנייה (יש לא מעט דיווחים על שי-תוף הפעולה שלהם עם הנאצים), ורק השמות על מצבות העץ המגולפות בבית הקברות הסמוך לכנסייה הלוותרנית, והמוזיאון הפתוח שבפאתי העיר, מעידים על מאות השנים שהם היו כאן. גם המראה הציורי של נידה היום קיים במידה רבה בזכות סגנון בתי העץ הצבעוניים, להוציא מבנה ציבור זה או אחר שראים בו סממנים סובייטיים. לא תמצאו כאן מלונות נופש (אין אפילו בריכות שחייה) ולא הכל כלול - מלבד שפע של ים, חול וריח אורנים הנישא ברוח. למרבה המזל נראה שמצב זה יימשך לאור הגבלות הבנייה החמורות בתוך שמורת הטבע. באחד מבתי העץ האלה אנחנו פוגשים את קז'ימירס, אביו של מטס. חיוך ניסך על פניו כאשר אני מוכירה את נכדו, ויקינסטס. קז'ימירס התאהב באזור כאשר הגיע לכאן כצלם צעיר. הוא בנה בנידה את ביתו - וגם גלריה לאמנות הענבר, שנהפכה מאז לעסק משגשג. הוא מחזיק בידו בגאוונה את גוש הענבר הגדול ביותר שנמצא בליטא, 3,820 גרמים משקלו, "כזה שמוצאים רק אחת ל-400 שנים", הוא אומר ומוזג מוודקת הענבר המדיפה ריח אורנים עתיקים. אנחנו מטפסים אל התצפית על דיונת פרנידיס (Parnidis), הדיונה הגדולה באירופה. זהו המקום היחיד ברצועה שבו אפשר לראות בו בומן את המים מכאן ומכאן. כדי לשמור על הדיונה ההליכה עליה אסורה, אך נותר מדרון מתחת לתצפית שעליו אפשר לגלוש, להתגלגל ולחוש את החול ברגליים. הצל שמטיל שעות השמש שבראש התצפית מורה כי השמש בדרכה לשקוע במערב, כשהיא מאירה את הים ומכחילה אותו בעוד הלגונה ממזרח מתעמעמת. אנחנו יורדים בעקבותיה וסופגים את קרניה האחרונות בחוף פריילה (Preila), ובו אנדרטה לשייט שחצה לפני 20 שנים את הים משוודיה בספינת משוטטים רק כדי לטבוע סמוך למקום הזה. רוכבים חולפים על פנינו, מנצלים את רגעי האור האחרונים בשבילי האופניים, שבהם אפשר לנסוע לאורך כל החוף הבלטי של ליטא, ואף מעבר לה, ללטביה ואסטוניה. אור דמדומים של יום קיץ צפוני ארוך אופף את החולות ולבסוף מחשיך את הים. ●

